Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetus sanomalehtijakelun tukemisesta (HE 58/2022 vp.)

Uutismedian liitto täydentää kunnioittavasti liikenne- ja viestintävaliokunnalle kuulemistilausuudessa 23.5.2022 antamaansa lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta (“hallituksen esitys”) ja valtioneuvoston asetuksesta sanomalehtijakelun tukemisesta (“jakelutukiasetus”) (HE 58/2022 vp.).

Kevään kuulemistilaisuuden jälkeen esille tulleiden tietojen vuoksi Uutismedian liitto korostaa valiokunnalle mietintöä varten seuraavia seikkoja:

Pääviestit kotimaisen uutismedian – erityisesti paikallislehtien - ilmestymisen turvaamiseksi

1. Jakelutukiasetuksen ja jakelutuen tulisi koskea myös vähintään kerran viikossa ilmestyvien lehtien jakelua. Jakelutuen tulisi siis koskea myös 1- ja 2-päiväisten paikallisten sanomalehtien ja kaupunkilehtien jakelua.

2. Yleispalvelun jakelupäivät tulisi säätää kiinteiksi, yhteneväisiksi ja joka viikko samoiksi jakelupäiviksi joko koko maassa tai vähintään varhaisjakelualueen ulkopuolisilla alueilla.

3. Postilaissa tulisi selvästi määrittää, että kolme yleispalvelun jakelupäivää viikossa on lain velvoittava minimi koko maassa. Lisäksi sanomalehtien tuetulle jakelulle olisi asetettava kilpailutuksessa kellonaikatakaraja. Takarajan tulisi olla tukialueesta riippuen viimeistään klo 12:00–16:00.

Kaikki uutismediat on saatava jakelutuen piiriin

Hallituksen esitys on jättämässä postilain ja jakelutuen ulkopuolelle 1–2 kertaa viikossa ilmestyvät lehdet. Postin varautuminen uuteen jakelutukeen on aiheuttamassa lehtien jakeluhinnan merkittävän kohoamisen erityisesti jakelutukialueilla.

Painettujen sanomalehtien kohtuuhintainen jakelu on kotimaisen uutismedian tulevaisuuden kannalta elintärkeä asia. Paikallislehtien tuloista 94 prosenttia ja kaupunkilehtien tuloista 97 prosenttia tulee painetusta lehdestä.

Suomessa ilmestyvistä yli 230 uutismediasta merkittävä osa, yli 190 kaupunkilehteä ja paikallislehteä, ilmestyy 1–2 kertaa viikossa. Sen lisäksi, että nämä lehdet jäävät hallituksen esityksen perusteella kokonaan postilain ja jakelutukiasetuksen ulkopuolelle, postilain jakelupäivien määrittelyä koskevat osat vaikuttavat niiden toimintaedellytyksiin huonontavasti. Pahimmillaan ne uhkaavat paikallisten lehtien olemassaoloa.

Posti on jakelutukeen vedoten ilmoittanut siirtyvänsä perusjakelussa ABC-aluehinnoitteluun, jossa Suomi jaetaan kolmeen hintavyöhykkeeseen jakelukustannusten mukaan. Postin kaavailemat hinnankorotukset kohdistuvat pahiten muutaman kerran viikossa ilmestyviin paikallislehtiin, jotka valtaosin ilmestyvät Postin tulevan aluehinnoittelun kalleimmalla C-alueella. Ne ovat myös hallituksen esityksen mukaan jäämässä kokonaan jakelutuen ulkopuolelle.

Jos sanomalehtien jakelun laatu heikkenee vielä nykyisestäkin tasosta tai muuttuu taloudellisesti lehdille ja lehtien tilaajille liian kalliiksi, painetun lehden julkaisemisen edellytykset saattavat lakata lopullisesti. Painetun sanomalehden tilauksista luopuneet tilaajat eivät välttämättä siirry digitaalisen sanomalehden tilaajiksi. Tämä on olennainen riski, joka toteutuessaan vaarantaa erityisesti paikallislehtien olemassaolon maassamme. Kaikilla kansalaisilla ei ole yhtäläisiä digitaalisia valmiuksia tai päätelaitteita. Vaarana on uutiserämaiden syntyminen maahamme. Uutiserämailla tarkoitetaan kuntia, joiden päätöksentekoa ei seuraa yksikään riippumaton uutismedia.

Kohtuuhintainen sanomalehtijakelu on demokratian infrastruktuuria

Painettujen, tilattujen lehtien tehtävä kansalaisten sananvapauden ja kuntademokratian toteuttamisessa on Suomessa erittäin tärkeä.

On ilmeinen vaara, että osa kansalaisista lopettaa sanomalehtitilauksen, mikäli tilaushinnat nousevat tai lehteä ei jaeta sen ilmestymispäivänä. Silloin on myös suuri vaara siitä, että osa kansalaisista luopuu painetun sanomalehden loppuessa kokonaan uutisten seuraamisesta ja tietopohjaisesta paikallisten ja lähialueiden asioiden uutistarjonnan seuraamisesta.

Seurauksena on pahimmillaan sanoma- ja kaupunkilehtien toimintaedellytysten dramaattinen heikentyminen ja sitä kautta maamme ammattimaisen toimituksellisen median moniäänisyyden kaventuminen. Tällainen kehitys olisi omiaan myös rapauttamaan maamme paikallista kuntademokratiaa.

Uutismedian liitto pyytää valiokuntaa ottamaan postilakimietinnössään huomioon postilain muutosten laajemman vaikutuksen kotimaisen median monimuotoisuuden säilymiseen ja kansalaisten oikeuteen voida saada asuinpaikasta riippumatta luotettavaa toimituksellista tietoa paikallisista ja lähialueiden asioista. Asialla on merkitystä kansalaisten tiedonsaannin ja kuntademokratian kannalta.

Uutismedian liitto viittaa myös 23.5.2022 päivättyyn lausuntoonsa ja valiokunnan kuulemistilaisuudessa 24.5.2022 esittämäänsä.

Uutismedian liitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Ismo Huhtanen
lakiasiainjohtaja

Uutismedian liitto on sanomalehtien, kaupunkilehtien ja muiden yksityisten uutismedioiden julkaisijoiden toimialajärjestö. Uutismedian liitto on media-alan yhteistä edunvalvontaa hoitavan Medialiiton suurin jäsenjärjestö.